

TRGOVSKI LIST

Casopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 Din, za ½ leta 90 Din, za ¼ leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici štev. 23. Dopisi se ne vračajo. — Številka pri poštni hranilnici v Ljubljani 11.953.

LETO XI.

Telefon št. 2552

LJUBLJANA, v torek, dne 27. novembra 1928.

Telefon št. 2552.

ŠTEV. 140.

Na napačnem tiru.

Naša industrija se v polni meri zaveda gospodarske važnosti oblasti za Slovenijo. Brez ovinkov priznava, da se obe slovenski oblasti vesno trudita za dobrobit prebivalstva. V tem smislu je v zadnjem času že ponovno precizirala svoje stališče. Edini smo v tem, da oblasti skušata v polni meri izpolnjevati svoje naloge. Nazori med oblastmi in podjelništvom se križajo šele v vprašanju, kako naj se pokrijejo oblastne potrebe. Navskrižja so se pojavila v presoji gospodarske moči prebivalstva.

V presoji gospodarske moči onih gospodarskih panog, ki naj v prvi vrsti nosijo oblastna bremena, je med obema slovenskima oblastima velika razlika. Dočim je ljubljanska oblast do golove meje lepo pokazala umevanje za prizadevanja gospodarskih krogov, se je mariborska oblast poslavlila, žal, popolnoma na nasprotno stališče, ki, milo rečeno, ni v skladu z interesi gospodarstva na njenem področju.

Ljubljanska oblast se je zadovoljila s 25% doklado na pridobitno in družbeni davek, znižala je davščino na premog za polovico in opustila je davek na zaslužek inozemskih nameščencev. Nasprotno pa je mariborska oblast sklenila pobirati na pridobitno in družbeni davek 50% doklado, povišala je davščino na elektriko na petkratno izmero in vsrta na pobiranje davščine na inozemske nameščence. Poleg tega hoče mariborska oblast pobirati še doklado na takse od reklame, od lek. računov itd., ki sicer ne pomenjajo po zneskih posebne obremenitve, pač pa pomnožujejo število davščin in povečujejo potrebno pozornost podjelij.

Tako neenakomerno postopanje v naši ožji domovini, kjer pridobitni in gospodarski krogi ne upravičujejo velikih razlik, je prisililo gospodarske kroge iz mariborske oblasti, da so se oglasili ter dostojno in ločno povedali svoje mnenje.

Naši gospodarski krogi, in osobito naša industrija je strpljiva. Iz rezerve slopa le redko na plan, da precizira svoje stališče. Praviloma se to dogaja v skrajni sili, kadar to zahtevajo nujni interesi njene samoobrambe.

Gospodarski zbor v Mariboru je našel odmeva doma, pa tudi v Zagrebu, kjer »Morgenblatt« v nedeljskem članku popolnoma pravilno navaja: »Slovensko gospodarstvo se, kakor so njegovi zastopniki zadnjih dni naglašali, popolnoma zaveda svojih dolžnosti. Pripravljeni so prispevati, veliko prispevati, hoče pa imeti jamstvo, da se ga ne uniči.«

Odmev doma, pri nas v Sloveniji, se kaže v člankih, kalere priobčuje te dni »Slovenec« o industrijski gospodi. Članke gredo čez cilj in bi mogli tolmačiti se, da se je zamerilo industriji, ker je v silobranu odkrito povedala svoje mnenje vsaj posl festum, po sprejetem proračunu, ker ji pač prej ni bila dana prilika, da ga pove ob pravem času, ko so pripravljali velikanska bremena. Vse kaže, da se oblast poslavlja na stališče, da je vsaka kritika njenega proračuna nedopustna. Vsaj drugače ni mogoče tolmačiti groženj, da hočejo viditi liste ljudi, liste stranke in listi liste, ki bodo branili tuje interese. Take metode se v gospodarstvu ne smejo uveljavljati. Gospodarski krogi se ne orijentirajo politično, ampak odobravajo ne glede na politiko vsako dobro stvar, ne dajo si pa slepo komandirati kadar jih sila pritira, da branijo svoje interese.

Kakor gospodarji brez ovinkov priznavajo dobre plati oblastnega postopanja, tako si tudi ne dajo jemati pra-

vice, da povedo svoje mnenje o dajalvah, kalere naj preležno nosijo za kritje oblastnih potrebščin.

Govorili pri vprašanju davščin o tujcih in domačinih je povsem depasirano. Davščine nosi vsak enake, pa naj bo tujec ali domačin. Drugače tudi biti ne more, ker bi bilo vsako drugačno postopanje v navskrižju s trgovskimi pogodbami in ponovno izraženimi intencijami vlade, ki išče v inozemstvu posojil in vabi tuj kapital, da pripomore h konsolidaciji naših gospodarskih razmer.

Pomena naših podjelij za gospodarstvo in delavstvo se ne da lajiti. Tisočim in tisočim delavcev daje naša industrija zaslužek. Kaj bi bilo, če delo ustavi? Za dneve in plače plačuje ogromne zneske. Samo eno podjelje v mariborski oblasti, ki je z oblastnim proračunom najbolj prizadelo, plača na mezdah okoli 11.000.000 Din na leto in nosi v svoji občini preležen del občinskih, šolskih in cerkvenih stroškov. Obrtniki in trgovci imajo v industrijskih krajih vse drug položaj.

Piseč člankov je na napačnem tiru, ako misli, da bode s lakimi metodami ubranil naši industriji borbo za svoje vitalne koristi. Breme, katero so naložili industriji, je pretežko, da bi ga ta mogla molče vzeti nase.

Industrija mora govoriti in se ne da udušiti.

Kakor so odvelniške zbornice za to tukaj, da branijo — capito — odvelniške interese, tako so gospodarske korporacije upravičene, da branijo interese gospodarjev. Vzemite stvar kakor je, pa vidimo, da se trgovci, obrtniki in industrijanci brez politike branijo prevelikih in prehitro naraščajočih bremen stvarno, dostojno in na pravem meslu. Treba gledati malo dalje, pa ne bo takih neumesnih groženj po uvodnikih. Iskanje vsakih drugih razlogov je popolnoma neumestno in nepotrebno, pa tudi lakotno krivo, ker s tem niti današnji, niti kaksi drugi vladi ne gladite potov, ko pri inozemcih išče posojil in jih vabi v našo deželo. Naš kredit v inozemstvu ima itak že dovolj sovražnikov. Ne množite jih in ne dajte gospodarsko neizkušenemu piscu udarjati po inozemskih »industrijskih gospodih«, katerih v gospodarstvu našem pri plačilu ni mogoče ločiti od domačih.

Gospodarji so se branili odkrito proti prevelikim državnim davkom in taksam brez zamere in brez terorja centralne vlade, pa tudi ne morejo molčati, če jim gredo oblastna bremena v mariborski oblasti preveč v živo.

Kar smo povedali, razume vsak dobro misleč človek. Gospodarji si žele mirnega dela, ne pa boja in z njimi ni težko sporazumeti se. Odklanjajo izraz industrijski gospodje, pa tudi nočejo postati industrijski helojci v nobeni oblasti.

V vsaki kulturno upravljani javni upravi se upošteva in jemlje v pretehlj one, ki nosijo največja bremena. Le tako je mogoče gospodarsko uspevanje in je mogoča solidarnost interesov. Le tako postopanje more zagovarjati politik, ki hoče biti državnik in ne delati niti s terorjem niti z omalovaževanjem.

MIRNI ŽITNI TRGI.

Položaj na svetovnem žitnem trgu se v zadnjem času ni skoraj nič spremenil. Ponudbe kanadske pšenične zveze in laplatskih držav so bile nespremenjene, tendenca povsod mirna. V Kanadi so se zaloge pšenice pomnožile, v U. S. A. so nekoliko padle. Zaloge koruze v U. S. A. so narasle, pa so še zmeraj manjše kot pred letom dni. Veliko govorijo o ruskih nakupih žita; Rusija se hoče pravočasno založiti.

Pospeševanje trgovine, obrti in industrije in oblastne samouprave.

V toku proračunske debate ljubljanske obl. skupščine se je razpravljalo tudi o položaju trgovine, obrti in industrije. Poročilo obl. odbornika g. dr. Adlešiča nam kaže, da želi oblastna samouprava tudi v tej smeri razširiti svojo aktivnost. Program, ki ga je razvil ob tej priliki, dokazuje, da se skuša s skromnimi sredstvi, ki so bili za te svrhe na razpolago, zadovoljiti čimveč perečih potreb. Stališče ljubljanskega oblastnega odbora je po izvajanjih referenta g. dr. Adlešiča sledeče:

Ako primerjate, gospodje poslanci, proračun lanskega leta za to poglavje s proračunom v tekočem letu, vidite, da je v tekočem letu to poglavje ojačeno in sicer z zneskom 1.163.468 Din.

Ko je sestavljal oblastni odbor ta proračun za to poglavje, se je zavedal, kako velike važnosti je za naše narodno gospodarstvo razvoj obrti in trgovine ter tujkega prometa. Zavedal se je, da so vsi izdalki, ki jih napravimo za te panoge, in postavke, produktivnega značaja.

Mi vidimo na eni strani, kako naš narod nima doma dovolj zaposlitve in kako ga to sili v tujino; odhaja v tujino preprosti človek, brez izobrazbe in mora služiti tujemu kapitalu najhujša težaška dela za zelo nizko plačo.

Zato je velike važnosti, da mi vsem listim, ki nimajo doma zasluzka, damo priliko, da se obrtno ali trgovsko izobrazijo, da morejo najti zaposlitve doma; ako so pa prisiljeni, da gredo v tujino, pa da najdejo boljša in primernejša plačana mesta.

Na drugi strani pa vidimo, da se pri nas zelo širijo tekstilna in druge industrije. V teh industrijah pa so na najboljše plačanih mestih zaposleni inozemski delavci. Morda je to danes potrebno, ker nimamo dovolj domačih izvežbanih moči.

KAM GRE NAŠ IZVOZ?

V prvih letošnjih devetih mesecih smo prodali za 4567 milijonov dinarjev blaga. Največ ga je šlo v Italijo, za 1213 mil. dinarjev ali 26.58% vsega izvoza. Avstrija je kupila 18.57% ali za 848 milijonov dinarjev, Nemčija za 564 oziroma 11.03%, Češkoslovaška za 420 ali 9.19%, Ogrska za 408 ali 8.94%, Grška za 364 ali 7.56%, Švica za 158 ali 3.47%, Francija za 150 milijonov ali 3.28%. Te osmere države so prevzele 89 odstotkov vsega eksporta, med njimi Italija in Avstrija nad 45%, z Nemčijo vred pa skoraj tri petine. Italija je bila že leta 1924 prva odjemalka jugoslovanskega blaga, a se je import od takrat relativno znižal. Glavni eksport v Italijo je obstojal iz stavbnega lesa in iz jajec, 508 in 111 milijonov. Eksport v Nemčijo se je proti lanskemu letu dvignil za 106 milijonov dinarjev.

Ljubljanska borza.

Tečaj 26. novembra 1928.	Povprečje	Ponudb.
DEVIZE		
Amsterdam 1 h. gold.	—	22.845
Berlin 1 M.	13.55	13.68
Bruselj 1 M.	—	7.911
Budimpešta 1 pengő	9.90	9.93
Curib 100 fr.	1094.10	1097.10
Dunaj 1 šilling	7.985	8.015
London 1 funt	275.53	276.33
New York 1 dolar	56.79	56.99
Pariz 100 fr.	221.35	223.35
Praga 100 kron	168.25	169.05
Tret 100 lir	297.02	299.03

Tega se je zavedal oblastni odbor in zato hoče dati priliko domačemu naraščanju, da se izvežba v raznih strokah industrije in zavzame mesta, ki jih danes zavzemajo tuji delavci, da je možen razvitik industrije.

Tega smo se zavedali in zato smo to postavko primerno ojačili in ako bodo in kolikor bodo dana oblasti sredstva, bomo tudi v bodoče tej panogi posvečali vedno večjo pažnjo.

To poglavje sestoji iz treh partij. V prvi partiji vidimo izdalko za pouk in izobrazbo in kot prvo točko podpore za organizacijo in nadzorstvo obrtno- in trgovsko - nadaljalnih šol v znesku 275.000 Din.

Že doslej se je v generalni debati povdarjalo, kako velike važnosti je obrtno-nadaljevalno šolstvo v Sloveniji in se je zahtevalo zlasti od nasprotni strani iz vrst opozicije, da se ta znesek po 275.000 Din zviša. Navajalo se je to samo splošno brez podrobne ulemeljilve, kar mi daje znak, da si gospodje, ki so to predlagali, morda niso bili dovolj na jasnem glede stanja in organizacije tega šolstva.

Zato naj mi bo dovoljeno to stvar nekoliko obširneje pojasniti. Na teritoriju današnje Slovenije je bilo do prevrata 25 obrtno-nadaljevalnih in trgovsko-nadaljevalnih šol in te so bile organizirane po avstrijskem vzorcu, ki je bil jako dober, lahko rečemo eden najboljših v Evropi, kakor se je izrazil najboljši strokovnjak na polju obrtno-nadaljevalnega šolstva Kotschelstein. Za nadzorstvo teh šol je bilo dobro prekrbljeno, kajli te šole so nadzorovali trije nadzorniki: Šubic, Vesel in Langmayer, ki so strokovno nadzorovali to šolstvo, da se je poduk vršil melodično in uspešno. Po prevratu pa je to nadzorstvo odpadlo. Nadzorstvo za vso Slovenijo je prevzela samo ena oseba, to je bil inž. prof. Foerster. Ko je pa ta bil leta 1912 imenovan za profesorja tehniške fakultete v Ljubljani, so prešli njegovi posli na sedanjega nadzornika

PLENARNA SEJA NAČELSTVA ZVEZE TRGOVSKIH GREMIJEV ZA SLOVENIJO.

Zveza trgovskih gremijev za Slovenijo v Ljubljani ima VI. plenarno sejo načelstva v torek, dne 4. decembra 1928 ob 10. uri dopoldne v Celju v kavarniški sobi hotela »Union« z naslednjim dnevnim redom: 1. Poslovno poročilo. 2. Naša trgovina in oblastni proračuni. 3. Osnutka novega konkurznega in izvršilnega zakona. 4. Naše pokojninsko zavarovanje (ponovna razprava na nujen predlog celjskega gremija). 5. Odmera zvezne doklade. 6. Raznotrosti: Predloga zveznega načelstva glede vršitve občnih zborov posameznih gremijev in prireditve strokovnih predavanj v gremijalnih okoliših; samostojni predlogi gremija Maribor glede ukinitve finančnega ravnateljstva v Mariboru, radi prestanka nudenja daril v trgovinah in prodaje slabih knjig po ulicah in tobakarnah i. dr.

OGRSKI MLINI.

Dobra konjunktura ogrskih mlinov je trajala samo prav kratko dobo; 2 do 3 mesece so mogli delati mlini s polno kapaciteto, nato so pa že povsod morali pričeti z redukcijami. Tudi mlinске listine so zgubile na tečajni vrednosti; razzen enega samega mlina vse za 6 do 12%, mlin Viktorija celo za 50%; pa so zmeraj zaljevali, da bodo plačali isto dividendo kot lani. Zaloge moke so velike, eksport zastaja, zato si manjšo zaposlitvev lahko razlagamo.

profesorja Presla. Toda prispevki države za to šolstvo so bili tako malenkostni, da se nadzorstvo ni moglo dejansko izvajati.

Radi tega te šole po prevratu niso bile niti enkrat nadzorovane, to pa je imelo za posledico, da se je to šolstvo razširilo na nekaterih krajih dostikrat brez potrebe.

Na teritoriji cele Slovenije imamo danes nekaj nad 100 obrtno-nadaljevalnih šol, v naši oblasti sami pa jih imamo 54 in sicer 9 trgovskih s 445 učenci in 45 obrtnih s 3677 učenci. Da so se te šole ustanovljale brez sistema in doslikrat tudi brez spoznavanja razmer in dejanskih potreb, pravi poročilo, iz katerega je razvidno nadalje, da so se te šole ustanovljale doslikrat tudi iz osebnih ozirov in iz stremljenja po posranskem zaslužku, kar zlasti kažejo mnogoštevilni medsebojni prepiri glede nastavljanja učnih moči na teh šolah.

Pri pouku na teh šolah tudi ni enotne metode. Zato se je pokazala potreba, da se te šole enotno organizirajo, da se uvede posebna metoda za pouk na teh šolah, ki bo odgovarjala stvarnim potrebam. Potrebno je uvedli tudi strokovno nadzorstvo na teh šolah in nad izvrševanjem pouka na njih.

Da se poslavijo te šole na dobro, solidno bazo, da se poskrbi za njihov obseg in da se uvede enotna in dobra metoda za poučevanje, so se vršile operativne ankete vseh prizadetih korporacij in na teh anketah pri trgovski zbornici se je stabiliziral tudi proračun, izkaz potrebnosti za to šolstvo v naši oblasti na okoli 390.000 Din.

Povdarjalo se je, da bodo krajevni interesi s trgovsko zbornico prispevali 1/3 in izrazila se je želja, da bi oblast prispevala okroglo 300.000 Din. Povdarjalo se je, da bo ta postavka v tekočem letu zadostovala. Ker imamo še nekoliko ostankov nakazanih za prejšnje šolsko leto, bo nastavka po 275.000 Din zadostovala. Napram lani smo zvišali postavko zaradi tega, ker se bo moralo to šolstvo to leto reorganizirati in poslaviti na trajno bazo. Te ankete, kalere sem omenil, se bodo nadaljevale, dokler ne dozore do posebne uredbe, ki jo bomo prihodnje leto predložili, in bomo skušali to šolstvo vsled njegove velike važnosti za izobrazbo našega trgovskega in obrtnega naraščaja poslaviti tako glede vzdrževanja, kakor tudi glede metodičnega poučevanja za trajno podlago.

Danes je to šolstvo podrejeno ministrstvu za trgovino in industrijo. Državni prispevki pa so tako malenkostni, znašajo komaj ubogih 30.000 Din, da bomo morali priskočiti na pomoč, da poslavimo to šolstvo na trajno bazo.

Upoštevajoč vse te momente, je postavka po našem proračunu dovolj visoka za organizacijo in nadzorstvo teh obrtno-nadaljevalnih in trgovskih šol.

Potem imamo drugo postavko: Podpore in ustanove za učence na strokovnih šolah. Že pri lanskim debati v tej skupščini se je povdarjala velika važnost ustanovitve posebnih strokovnih šol. Ravno iz tega vidika, da daje našim ljudem priliko zaslužka pri nastavljanju pri novi industriji in da se omeji izseljevanje neizobraženega dela našega naroda.

Ko smo proučevali tekem leta možnost ustanovitve teh raznih specialnih strokovnih šol, so se pokazale težkoče zlasti v tem, da nimajo dovolj izobraženega učiteljskega, katere bi moglo voditi te strokovne šole. In zato se je pokazala v prvi vrsti potreba, da vzgojimo naraščaj učnih moči zanje.

Tako smo se odločili v tekočem letu in to se bo nadaljevalo tudi v prihodnjem letu, da poskrbimo za ta učni naraščaj. V la namen imamo v proračunu postavko pod pozicijo 2. »Podpore in ustanove za učence na strokovnih šolah.« Že doslej smo pošiljali učence na strokovne šole v inozemstvo, da si pridobijo v raznih obrtnih panogah višjo izobrazbo v raznih obrtniških panogah, ki bodo potem v naših šolah delovali, kot nove učne moči. In sicer sta šla dva na hotelsko šolo na Dunaju. Potem smo že in bomo vzdrževali na tukajšnji Tehnični srednji šoli učence za lončarsko obrt, potem smo nekaj izdelali za podpore učencem v mizarstvu in potem tudi vzdržujemo učenca na tekstilni šoli v Brnu. V tekočem letu bomo ko-

likor mogoče še pomnožili te podpore, da dobimo čim več strokovnih moči, ki bodo lahko doma v naših šolah poučevale v raznih predmetih, ki so važni za različne pridobitvene panoge in da si pridobimo strokovno deflavstvo, ki je zaposleno po raznih naših industrijah. Dalje imamo pozicijo 3. »Prispevek gradbenemu fondu za zgradbo Trgovske akademije« v znesku 70.000 Din. To postavko smo dali v proračun na željo trgovske in obrtne zbornice in drugih na ustanovitvi Trgovske akademije interesiranih faktorjev, kajti nas vseh želja je, da se čimprej postavi Trgovska akademija, ki mora danes uživati goslojubnost drugih zavodov. Potem imamo v poziciji 4. »Prispevek za izdajanje strokovnih knjig 35.000 Din. Tudi ta postavka je nujno potrebna, ker nimamo pri nas na razpolago dovolj strokovnih knjig, spisanih v domačem jeziku. Imamo deloma strokovnih moči, ki bi bile pripravljene jih izdati, ki pa nimajo sredstev za publiciranje teh knjig in zato smo smatrali kot potrebno, da pomoremo doličnikom k publikaciji takih knjig, da bo naše strokovno šolstvo imelo na razpolago tudi dovolj domačih učnih strokovnih knjig. (Dalje prihodnjije.)

Ali se more samostojnemu obrtniku prepovedati delo?

Oblastna inspekcija dela v Ljubljani je šla v svojem rigoroznem tolmačenju zakona o zaščiti delavcev tako daleč, da je obsodila in kaznovala nekoga samostojnega pekovskega mojstra iz S. radi prestopka člena 40. min. uredbe z dne 3. maja 1928, odnosno člena 7. moje naredbe z dne 8. julija 1928, ker je večkrat v nočeh od sobote na nedeljo izdeloval kruh. Proti razsodbi se je kaznovani pekovski mojster, ki ni pri svojem delu uporabljal nobenega pomočnika, pritožil in je veliki župan pritožbi ugodil in razsodbo radi nepravilnega postopanja razveljavil iz nastopnih razlogov:

»Uredba o odpiranju in zapiranju trgovinskih in obrtnih obratovalnic z dne 3. maja 1928, »Uradni list« 167/51 je izdana na podstavi pooblastil § 6. in § 13. zakona o zaščiti delavcev, odnosno na podstavi člena 319. finančnega zakona za leto 1928/29, s katerim je bila izpremenjena določba § 13. zakona o zaščiti delavcev. Ta uredba ureja torej delavni čas za podjetja, označena v § 6. zakona o zaščiti delavcev, ako je v njih zaposleno pomožno osebje, in čas kdaj je odpirati in zapirati in sicer neglede na to, ali je v njih zaposleno pomožno osebje, ali ne.

Za preiskovanje in kaznovanje prestopkov omenjene ministrske uredbe, v kolikor se ta nanaša na delovni čas pomožnega osebja, so pristojne oblastne inšpekcije dela po zakonu o zaščiti delavcev.

Upravna oblastva I. stopnje so po zadnjem odstavku člena 319. finančnega zakona za leto 1928/29 pristojna za poslovanje radi vseh prekrškov predpisov omenjene uredbe, ki so izdani na podstavi člena 319. finančnega zakona (preje § 13. zakona o zaščiti delavcev), torej predpisov, ki se tičejo zgolj odpiranja in zapiranja trgovinskih in obrtnih obratovalnic.

Ker urejuje člen 40. ministrske uredbe nedeljsko delo v pekarnah in je bil torej ta člen izdan na podstavi § 6. zakona o zaščiti delavcev, niso upravna oblastva pristojna za preiskovanje in kaznovanje eventualnih prekrškov tega člena uredbe, temveč je oblastna inšpekcija dela in še ta le tedaj, ako se je ob prepovedanem času delalo s pomožnim osebjem. (Sicer nimata niti člen 40. niti člen 27. ministrske uredbe potrebne sankcije.)

Iz navedenih razlogov sem moral vašo razsodbo razveljaviti, ker niste bili pristojni za postopanje v pričujočem primeru.

BORBA ZA CENE V UMETNI SVILI.

Britanska družba Celanese, ki proizvaja samo azetalno svilo, je znižala cene na novo, za 1 do 1-9 šilinga. Nemška industrija umetne svile, ki proizvaja relativno malo azetalne svile, s tem znižanjem ni bila posebno prizadeta. Angleske bojne cene se obračajo v prvi vrsti proti deželam, ki proizvajajo azetalno svilo, zlasti še proti Tubizi. Morale bodo ili s cenami dol.

K proračunu mariborske oblasti za I. 1929.

(Poročal ing. M. Šuklje na zborovanju Zveze industrijev v Mariboru, dne 22. novembra 1928.)

Govorniki industrije se ne smejo vmešavati v nasprotja političnih struj in morajo biti posebno previdni, kadar branijo svoje interese proti volji močne politične stranke, ki ima večino v slovenskih oblasteh in zavzema odlično mesto v kraljevi vladi. Pripravljeni moramo biti na to, da se naši stvarni argumenti politično izražajo in da se nam z druge strani očitajo nameni, ki so nam povsem tuji. Tako daleč pa ne smeta iti miroljubnost in oportunizem, da bi molčali, ko gre za bitne interese gospodarstva in zlasti industrijske delavnosti.

Dobra uprava države mora temeljiti na pravilno urejeni samoupravi. Posebno važnost ima oblastna avtonomija, ki more vse bolj poznati potrebe dežele in skrbeti za pravilno izvedbo skupnega programa gospodarskega in kulturnega napredka. Tudi smo uverjeni, da ima mariborska oblast dobre namene in da hoče splošne koristiti. Mi ne moremo presoditi, v koliko da so proračunski izdatki nujni in neodložljivi, na prvi pogled pa vidimo, da je prispevek države nezadosten. Navzlic temu je vsota proračuna narasla proti lanskemu letu za 48 1/2 odstotkov, še večji pa je porast oblastnih davščin, ki znaša proti lani celih 70 odstotkov! Žal pa smo morali ugotoviti, da se breme oblastnih davščin ni enakomerno porazdelilo na davkoplačevalce, da marveč uživa industrija neljubo prednost in da je oblastni proračun nam očitno neprijazen.

Na izredni glavni skupščini Zveze industrijev z dne 2. februarja 1928 smo se pritoževali, ker so se lanski proračuni pripravili na skrivnem in ker nismo imeli možnosti izjaviti se k tako važnemu elaboratu. Takrat je ravno zastopnik mariborskega oblastnega odbora napovedal, da se bo v bodoče postopalo drugače in obzirnejše. Navedel je, da so bile oblasti primorane v 14 dneh izdelati proračun za 1928, da tedaj z ozirom na kratek čas ni bilo mogoče podvzeti vseh korakov, ki bi bili potrebni in koristni ter iskati sporazum s prizadejimi interesi. In vendar se je letos postopalo še skrivnostnejše. Niti Zbornica za trgovino, obrt in industrijo, niti Zveza industrijev, niti Kmetijska družba niso bile obveščene ali vprašane glede oblastnih davščin. Šele dne 5. novembra 1928 smo zvedeli za vsebino novega proračuna, nakar je prišel proračun v finančni odsek. Dne 9. novembra t. l. pa se je v oblastni skupščini v eni sami seji izvršila generalna in specialna razprava in v isti seji je bil oblastni proračun sprejet z vsemi napakami in neskladnostmi.

Ker lani nismo mogli doma doseči korektur onih postavk, ki so bile vidno pogrešene, smo se trudili, da v Beogradu dosežemo upoštevaje naših argumentov. Na žalost so bili politični ozirom močnejši nego gospodarske težnje in naš uspeh je bil nezadosten. Letos moramo zopet z našimi pritožbami v Beograd in tam izposlovati, da se iz oblastnega proračuna odpravijo vsaj najhujše pogrške.

V poročilu oblastnega odbora k novemu proračunu se naglasuje, da se je gledalo na previdno izbiro dohodkovnih virov in na največjo zmerenost pri njih izrabljanju. Oblastni odbor meni, da se mu je posrečilo najti zlato sredino! Tako mnenje je vseskozi pogrešno. Mi smo skušali upogledati proračune drugih oblasti in smo ugotovili, da nikjer ne najdemo oblastnih davščin v taki višini, kakoršna odlikuje mariborski proračun. Zagrebški oblastni proračun nalaga 25% doklado na vseh šest vrst neposrednih davkov, enako znaša doklada beograjske oblasti na glavne vrste neposrednih davkov 25 odstotkov. Oblastni odbor v Splitu je pripravil proračun posebne vrste, ki sicer ne dokazuje zakonodajne zrelosti, ker

vsebuje kompletno oblastno carinsko tarifo; vendar znaša tudi tukaj oblastna doklada na 6 vrst neposrednih davkov le 25%. Ljubljanski oblastni proračun, ki je prvotno predvidel 30% doklado na štiri vrste neposrednega davka, je tekom razprave znižal te doklade na 25%, pri čemur je zmanjšal število prizadetih davčnih vrst na tri: občna in posebna pridobnina ter uslužbenški davek. In samo mariborski proračun se je povzpela do ogromne višine 50-odstotne oblastne doklade na one štiri neposredne davke, ki zadevajo industrijo in poleg nje trgovino! Pri tem je še prezrl, da veljavno zakonito določilo maksimira avtonomno doklado vsaj za nekatere teh neposrednih davkov na največ 25%. Očitno pa je tudi, da se nikakor ni dosegel oni sporazum med sosednimi oblastmi, o katerem govori poročilo mariborske oblasti. In vendar je enakomernost obdačbe v vseh oblasteh eden glavnih in najpravičnejših postulatov.

Mariborski oblastni proračun vsebuje še druge neskladnosti. Tako uvaža oblastno davščino na zaposlitev inozemskih uslužbencev, katere spričo naših mednarodnih odnošajev in obveznosti ne more obveljati. Ljubljanska oblastna skupščina je sponzoro iz svojega proračuna črtala analogni postavko, v Mariboru pa se je pordila navzlic našemu opozorilu. Nadalje smo protestirali proti 200% dokladi k državni taksi na tekoče račune, potem proti dokladi k državni taksi na reklame in oglase; a zopet brez uspeha. Navedli smo, da kažejo te davščine izrazito neprijaznost napram modernim formam obratnega poslovanja, da tedaj nasprotuje napredku in racionalizaciji trgovskega prometa, pa naši razlogi niso obveljali.

V spomenici od 7. novembra 1928, ki jo je Zveza industrijev naslovila na mariborsko oblastno skupščino, smo se s posebnim povdorkom izjavili proti oblastni davščini na električen tok, ki je bila že lani dala povod k soglasnemu protestu vse slovenske industrije. Takrat se je naglašalo, da se v nobenem primeru ne smejo obdažiti viri energije, niti surovin ni poglavitne potrebe industrijske produkcije. Onemu našemu protestu se je solidarno pridružila industrija vse kraljevine. Navzlic temu je v letošnjem proračunu mariborske oblasti zopet predvidena ta davščina in to še v petkratni povišani izmeri!

Kako da izgleda v praksi obdačba industrije z novimi oblastnimi davščinami, naj prikažem s konkretnim primerom, ki se nanaša na veliko podjetje kemične stroke na Štajerskem. Dolično podjetje je izkazalo v letih 1923 do 1927 bilančne dobičke, ki naraščajo od Din 1.037.928— v letu 1923 na Din 2.319.218— v letu 1926, nakar pade dobiček v letu 1927 na Din 2.089.306—. Temu podjetju nalaga novi oblastni proračun takso na elektriko v iznosu Din 1.800.000—, druge oblastne davščine pa znašajo Din 272.500—, tako da absorbirajo oblastne dajatve ves bilančni dobiček! Morda je ta primer posebno eklatanten, čisto gotovo pa je, da bodo v zelo občutni meri prizadeta vsa industrijska podjetja. Naj na tem mestu, ko govorim o obdačbi električnega toka, citiram besede, ki jih je dne 17. novembra 1928 v ljubljanski oblastni skupščini govoril odbornik g. dr. J. Adlešič in to k poglavju »Pospeševanje obrti«:

Važno električno v vsem gospodarskem in javnem življenju ni potrebno posebej naglašati. Treba je le, da se obrnemo na sosedne države. Videli bomo, koliko izdajo za elektrifikacijo. Rekli bi lahko, da se po dolžini električnega omrežja sodi kulturni in gospodarski napredek zemlje. Pri nas je elektrifikacija zemlje še v začetnih pogojih. Skrbeti moramo za njihovo gospodarsko okrepitev. Korist od tega bodo imeli vsi sloji. Dosedanja izkušnja uči, da so poleg obrtnikov ravno kmetje tisti, ki se kaj radi poslužujejo električnega toka za razsvetljavo prostorov, zlasti pa za pogon kmetijskih strojev. Naša oblast ima vse predpogoje, da

Vi zaslužite,

Razpečuje v kraljevini SHS Fran Ksav. Lešnik, Maribor, Cankarjeva 26

se bo v njej razvila industrija. Industrija pa se naseli tam, kjer ima na razpolago gonilno silo. Pričeti moramo sistematski z elektrifikacijo oblasti, da bomo privabili industrijo, kar bo zopet najuspešnejši korak za odpravo brezposelnosti.

Mariborska oblastna skupščina je navzlic našemu pravočasnemu protestu odobrila proračun za 1929 takega, kakor ga je bil l. predlagal Oblastni odbor. Tudi dobrohoten kritik mora ugotoviti, da je ta proračun pogrešen, da ne kaže potrebne stvarnosti in nepristranosti. One davčne doklade, ki zadenejo industrijo, so več nego dvakrat tolike kot v ljubljanski oblasti! Tako dokazuje mariborski proračun pravilnost naše zahteve, da se mora finansiranje oblasti samouprave najprej urediti za vso državo enotno s posebnim zakonom, in ena prvih naših zahtev je, da mora biti celotna obdoba industrijske produkcije enaka v vsej državi.

Predlog novega državnega proračuna.*

Minister za finance g. dr. Niko Suhotić je v smislu veljavnih zakonskih odredb predložil Narodni skupščini predlog državnega proračuna za proračunsko dobo 1929/30. Na podlagi izjave ministra za finance je javnost te dni zaznala za detajle tega predloga. Iznenadenje je bilo res jako veliko. Po novem predlogu proračuna bodo znašali državni proračunski izdatki skupaj Din 7.829.839.786—, dohodki pa skupaj Din 7.829.838.071—. Naša blagoslovljena država je doživela, reklo bi se, da je tekom enega leta padel proračun od 11 milijard na 8 milijard s prebitkom 48.285 Din. Dejansko je to fatamorgana, katero se je ustvarilo, da bi dobilo ljudstvo vsaj iluzijo, da se je naš proračun končno izdatno zmanjšal. Z uporabo člena 1. Uredbe o tehnični sestavi proračuna državnih izdatkov in dohodkov je minister za finance sprejel v proračun samo izdatke splošne državne uprave brez izdatkov državnih podjetij, med dohodke pa je sprejel samo splošne državne dohodke in dodal dohodke državnih podjetij po odbitku njihovih izdatkov. Ta postopek je do cela zakonit. Ali prejšnji minister za finance, ki je navedeno uredbo izdal, ni imel poguma, da jo doslovno porabi, ker je smatral, da ima za sestavo državnega proračuna mnogo večjo vrednost člen 1. zakona o državnem računovodstvu, ki zahteva, da se vnesejo v državni proračun vsi dohodki in vsi izdatki. Današnji minister za finance se je poslužil prijetne možnosti, da izkaže v predlogu novega proračuna nekaj milijard manj, čeprav omenjena uredba ni imela tega namena, ampak je hotela samo napraviti razliko med državnimi podjetji, da bi bilo mogoče preizkusiti njihovo rentabilnost in olajšati nekaj časa jako v modi pri merodajnih faktorjih. Ako ostane pri tem sistemu sestavljanja proračuna, moramo pričakovati, da bo naša država v najkrajšem času izkazovala minimalen proračun ene milijarde, ali da v obče ostane brez proračuna, ker je mogoče, da se bo nekega dne začelo odbijati splošne državne dohodke in začelo izkazovati brezpomembne razlike.

Potemtakem se prijetno iznenadjenje tako izgubi in nastopi neprijeten

* Trudili smo se, da dobimo na razpolago predlog državnega proračuna, a žal brezuspešno. Ker pa naše gospodarje vprašanje državnega proračuna živo zanima, smo primorani v nastopnem ponastiniti o novem proračunu članek, katerega je te dni priobčil ugledni beograjski list »Politika«.

Uredništvo.

utis in razočaranje, ako pričemo analizirati skupne državne izdatke in dohodke, ki jih izkazuje predlog proračuna. Pri analizi naletimo na gotove težave, ker je celoten proračun dosti nejasen in predstavlja neko vrsto rebusov, katere je minister za finance naložil javnosti in Narodni skupščini. Ako se splošnim izdatkom državne administracije (7.829.839.876 dinarjev) prištejejo izdatki državnih podjetij (4.328.832.996 Din), se pokaže proračun izdatkov v znesku Din 12.158.672.782—. To je v povojni dobi četrti proračun, ki presega 12 milijard dinarjev. Mislili smo, da je z letošnjim proračunom odstranjena nevarnost pretiranih proračunov, a ta predlog dokazuje, da je ponovno na vidiku nova doba naraščanja državnih dohodkov, ker je ta proračun občutno večji nego je bil lanski. Kar se tiče državnih dohodkov, so ti v predlogu in sicer v splošni rekapitulaciji, ki tvori prilogo finančnega zakona, izkazani sledeče: neposredni davki 1 milijarda 684.000.000 Din, posredni davki Din 3.406.110.000—, prejem vojne odškodnine po Dawesovem načrtu iz Nemčije Din 274.000.000—, dohodki državnih podjetij Din 6.631.478.385— in razni dohodki Din 86.501.377—. Skupni dohodki znašajo 12 milijard 158.721.067 Din. Razlika 76 milijonov 631.305 Din naj znači neke gospodarske dohodke, katerih se ne more dovolj jasno določiti ne po splošni rekapitulaciji, ne po predlogu proračuna državnih dohodkov. To daje tudi povod, da smo naznačili predlog za rebus vsled svoje nezadostne jasnosti.

V predlogu novega proračuna so izdatki izkazani za Din 578.553.700 višji nego v letošnjem proračunu. Potemtakem o kaki efektivni štednji, izvedeni v tem predlogu, ne more biti niti govora. Tam kjer je ta štednja še najbolj izvedena, pri ministrstvu zgradb, se more še najmanj opravičiti, tudi če je prešlo v kompetenco samouprav po lanskim uredbi o prenosu državnih poslov na samoupravna oblastva. To ministrstvo je bilo vsako leto prizadeto s tako »politično štednjo«, vrhu tega se mu pa niti tekom proračunske dobe ni posrečilo vedno dobiti onih kreditov, kateri so bili zanj v proračunu izkazani. O današnjem stanju državnih cest v posameznih pokrajinah in neizogibni potrebi, da se popravijo in nove gradijo, ni treba še posebej razpravljati, ker je že preveč znano s kakimi slabimi cestami se bori naš gospodarski svet. Tu so v prvi vrsti mišljeni naši poljedelci.

Ta pojav štednje v gospodarskih resorih in povišanje neproduktivnih izdatkov je najopasnejši pojav v našem javnem finančnem življenju zadnjih let. Dočim na eni strani čujemo plejade v korist domačega gospodarstva

od strani merodajnih faktorjev, se na drugi strani v praksi izvaja nerazumna politika po svoji vsebini in fatalna po svojih posledicah.

Pozdraviti moramo povišanje proračuna ministrstva poljedelstva in vod, vendar pa je to povečanje napram življenjskim potrebam današnjega položaja domačega poljedelstva tako neznatno, da se od njega ne more pričakovati kakih posebno zadovoljivih posledic. Samo predlog za pospeševanje živinoreje zahteva najmanj 40—50 milijonov dinarjev, da bi se domača živinoreja rešila propasti, katere ji preti kvalitativno in za najvažnejše vrste živine tudi kvantitativno. Dočim je naša celotna zunanja trgovina v nevarnosti vsled padanja izvoza poljedelskih pridelkov in politike agrarnega protekcionizma v posameznih sosednjih državah, so v proračunu naše države, ki je eminentno poljedelska, izdatki v korist domačega poljedelstva malenkostno zastopani. Ako se na eni strani ne bo preprečilo povečanje neproduktivnih izdatkov in tudi v naprej preprečevalo povečanje in racijonelno izkoriščanje izdatkov gospodarskih ministrstev, v prvi vrsti ministrstva poljedelstva in vod, moremo z gotovostjo v najbližji bodočnosti pričakovati mnogo strašnejšo gospodarsko krizo nego je bila ona iz zadnjih let, ki še vedno obstoja.

Carina.

Odločba, s katero se podaljšuje rok za uporabljanje ugodnosti iz obdobja opazk k XV. delu uvozne carinske tarife. Na podstavi člena 23. v predlogu zakona o obli carinskih tarif je minister financ odredil: Rok, določen z razpisom C. br. 14.230 z dne 12. aprila 1928 in podaljšan z razpisom C. br. 34.065 z dne 7. septembra 1928, po katerem so imeli uvozniki pravico, obvestiti do dne 30. septembra 1928 generalno direkcijo carin o izvršenih naročilih, ki ne prispejo neposredno na njih ime, se podaljšuje do vštete dne 31. decembra 1928.

Denarstvo.

Pojasnilo k odločbi o prodajanju inozemskih plačilnih sredstev. Minister za finance je izdal pod l. br. 22.592 z dne 7. novembra 1928 tole pojasnilo k svoji odločbi l. br. 2437 z dne 24. septembra 1928: »Z odločbo l. br. 2437 z dne 24. septembra 1928, ki je natisnjena v izredni izdaji »Službenih Novin« z dne 4. t. m., se je nadomestila odločba l. br. 35.610 z dne 13. decembra 1924 s tem, da smejo prodajati pooblaščenke banke in pooblaščenke menjalnice našim državljanom in inozemskim državljanom, ki žive stalno v naši državi, za njih osebne potrebe inozemska plačilna sredstva do največ 500 dinarjev enkrat na mesec brez specialne odobritve generalnega inspektorata, zgolj na njih osebne legitimacije. Za zneske inozemskih plačilnih sredstev, večje od 500 do največ 3000 dinarjev enkrat na mesec, morajo imeti osebe, ki so v upravljanju svojih osebnih potreb samostalne, legitimacije, ki jih dobivajo pri pristojnih finančnih oblastvih in ki veljajo za leto dni. Pooblaščenke banke in pooblaščenke menjalnice morajo vpisati vsako tako prodajo v register kakor ostale prodaje ter postopati po členu 4. pravilnika o reguliranju prometa z devizami in valutami; prodaje na legitimacije pa morajo vpisovati tudi v legitimacije.«

Hranilne vloge na Ogrskem. Stanje hranilnih vlog pri 13 največjih budimpeških denarnih zavodih in pri Poštni hranilnici je znašalo na koncu oktobra 469.5 mil. pengö ter je doseglo s tem že 46.8% predvojnega stanja. Vloge na tekoči račun so znašale 865.8 mil. pengö in so prvič prekoračile predvojno stanje; tvorile so namreč 101.1% predvojnih vlog. Velika večina vlog se glasi na pengö in le malo na valute.

Iz naših organizacij.

Gremij trgovcev za politični okraj Kamnik vabi na shod, kateri se bode vršil dne 1. decembra 1928 ob 1. uri popoldne v dvorani godbenega doma v Domžalah. — Dnevni red: 1. Pozdrav načelnika in otvoritev shoda. 2. Organizacija trgovine in splošno vodstvo. 3. Davki in trgovec. 4. Stališče trgovstva napram na novo vpeljanim davkom za leto 1929. 5. Raznotera vprašanja, debata in sploh razgovori trgovcev za izboljšanje položaja v trgovini. — Vsled važnosti shoda je vstop dovoljen le proti vabilu. Pričakuje se obilno udeležbo. — Načelstvo.

Slovensko obrtno društvo v Mariboru priredi 7. decembra t. l. v veliki dvorani Narodnega doma »Miklavžev večer« za mojstre, mojstrine, pomočnike, pomočnice ter za vajence in vajenke in prosi mojstre in mojstrine, da ob tej priliki obdarijo svoje. Darila naj se oddajo v društveni pisarni v Narodnem domu, ker bodo tu razstavljena in na Miklavžev večer razdeljena. Po razdelitvi daril se bo vršila prosta zabava, pri kateri bo sodeloval salonski orkester g. Bureša ml., pevski zbor in dramski odsek tega društva bo razveselil posetnike z igro »Ljubosumnost«, tako da bo ta večer pravi kulturni večer. Prijatelji obrtnega društva so dobrodošli.

Trgovina.

Dillon Read and Co. kupčuje v Rusiji. Pogajanja med General Electric Co. in Dillon Read and Co. o ruskih kreditih so se ugodno zaključila. Sovjetska vlada, ki ni imela doslej nobene redne zveze s kakšno ameriško banko, je dosegla sedaj potom General Electric Co. sklep za financiranje ruskih naročil v Ameriki (Zedinjenih državah). Po sedanjih poročilih znaša vsota za financiranje zaenkrat osem milijonov dolarjev.

Industrija.

Grška tovarna avtomobilov. V Atenah so osnovali z glavnico 100 milijonov drachem finančno skupino, ki hoče napraviti lastno grško tovarno avtomobilov v Atenah oziroma v Pireju. Novo podjetje bo zaposlovalo 2500 delavcev. Z gradbo nove tovarne pa ne marajo prej pričeti, dokler ne bo razjasnjeno vprašanje zaščitne carine za inozemske avtomobile, koje vprašanje študirajo sedaj merodajni vladni krogi.

Naročajte »Trgovski list!«

DOBAVA, PRODAJA.

Dobave. Saobračajno - komercialno odeljenje Direkcije drž. železnice v Ljubljani sprejema do 9. decembra t. l. ponudbe glede dobave raznih voznohodnih pripomočkov. — Gradbeno odeljenje Direkcije drž. železnice v Ljubljani sprejema do 30. novembra t. l. ponudbe glede dobave 10.000 kg bukovoga oglja, 10.000 kg kovaškega koksa, 2000 komadov držajev za lopate in krampe ter glede dobave raznega lesa; do 4. decembra t. l. glede dobave lesa, 2000 kilogramov železne pocinkane žice, 30 tisoč komadov razne opeke, 2000 komadov hraslovih železniških pragov in raznega borovega mostovnega lesa; do 7. decembra t. l. glede dobave 500 komadov odstrijnikov. — Predmetni pogoji so na vpogled pri posameznih odeljenjih. — Direkcija drž. rudnika v Velenju sprejema do 28. novembra t. l. ponudbe glede dobave 40 kg suhe barve in 300 komadov grafitnih klincev (Grafitstifte); do 5. decembra t. l. glede dobave liskovin; do 10. decembra t. l. pa glede dobave električnega materiala. Direkcija drž. rudnika Bukinje, p. Kreka sprejema do 30. novembra t. l. ponudbe glede dobave 40.000 kilogr. portland-cementa. — Direkcija

Veletrgovina
A. Šarabon
v Ljubljani
priporoča
špecerijsko blago
raznoverstno žganje, moko in
deželne pridelke, raznoverstno
rudninsko vodo.
Lastna pražarna za kavo in
mlin za dišave z električnim
obratom.
Ceniki na razpolago.
Telefon št. 2666.

drž. rudnika v Brezi sprejema do 4. decembra t. l. ponudbe glede dobave 250 kub. metrov jamskega lesa in 3 mramornatih plošč. — Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: Dne 8. decembra t. l. pri Upravi državnih monopolov, ekonomsko odeljenje v Beogradu glede dobave desk; dne 12. decembra t. l. glede dobave 33.000 kg belega papirja. — Dne 10. decembra t. l. pri Direkciji drž. železnic v Subotici glede dobave materiala za gornji ustroj; dne 14. decembra t. l. pa glede dobave žice, žičnih vrvi, železnih vijakov, raznih železnih delov, ključavnic, lesenih spojk, podvezic, signalnih stekel, aparatov za postavljanje skretnic itd. — Dne 11. decembra t. l. pri Direkciji drž. železnic v Sarajevu glede dobave kovaškega premoga in koksa; dne 12. decembra t. l. glede dobave 40.000 kg bukovega oglja, 15.000 kg bombaža za čiščenje in 1000 kg bom-

baža za ležaje. — Dne 13. decembra t. l. pri Direkciji državnih železnic v Zagrebu glede dobave 150.000 kg bukovega oglja. — Dne 10. decembra t. l. pri Upravi barutane v Kamniku glede dobave 2000 m platna, 80.000 kg amonijevnega solitra in 10.000 kg trinitro-naftalina. (Predmetni pogoji so na vpogled v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani.) — Dne 30. novembra t. l. se bo vršila pri Ekonomskem odeljenju Ministrstva vojske in mornarice v Beogradu ofertalna licitacija glede dobave 130 vagonov krušne moke. (Pogoji so na vpogled pri omenjenem odeljenju.) — Dne 10. decembra t. l. se bo vršila pri Mašinskem odeljenju direkcije državnih železnic v Ljubljani ofertalna licitacija glede dobave kaučukovega materiala. (Pogoji so na vpogled pri istem odeljenju).

Prodaja. Direkcija šum križevačke imovne občine v Bjelovaru sprejema do

10. decembra t. l. ponudbe glede prodaje lesa. (Pogoji so na vpogled v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani.)

TRŽNA POROČILA.

Mariborski trg dne 24. novembra 1928.

Ta dan je pripeljalo 66 slaninarjev 218 zaklanih svin na trg, kjer so prodajali meso in slanino po 15 do 28 Din na drobno in po 16 do 18 Din na debelo. Domači mesarji pa so znižali cene in so prodajali govedino celo po 8 do 10 Din, telečino pa po 15 do 17 Din za kg.

Perutnine in drugih domačih živali je bilo okoli 1000 komadov, med katerimi je bilo radi bližajočih se božičnih praznikov okoli 300 puranov. Zadnji so se prodajali po Din 60 do 120, druga perutnina pa po Din 15 do 80 in domači zajci po 15 do 25 dinarjev komad. Divji zajci so se prodajali po 40 do 50 Din komad.

Krompir, zelenjava, druga živila, sadje, cvellice: Kmetje so pripeljali 26 s krompirjem, 6 s čebulo, 5 z zeljnatimi glavami in 7 z jabolki in hruškami naloženih voz na

trg. Cene so bile krompirju 1-25 do 2, čebuli 4 do 5, česnu 16 do 18, ohrovu 1-25 do 4, kislemu zelju 5, kisli repi 3 za kg. Znamenito je, da je bilo to pol mnogo fižola na trgu, radi česa so cene padle od 4 do 5 Din za liter, toda bodo kaj kmalu poskočile, kajti v Zagrebu se fižol prodaja po 12 do 13 Din za kg. Vzrok je tudi ta, da se ga mnogo izvozi, ker v Dalmaciji, Primorju, Istri in v Italiji je pomanjkanje fižola. Jabolka slanejo sedaj 4 do 8, hruške 8 do 12. Grozdje pa 12 do 16 Din za kg. Limone so še vedno drage in sicer 1-50 do 3 Din komad. Cvellice se že sedaj prodajajo po zimskih cenah.

Lončena in lesena roba, katere je bilo v obilici na trgu, se je prodajala po 1 do 100 dinarjev, brezove mefle 2-25 do 6, slamnice 10 do 20 Din komad. Prodalo se je pa mnogo te robe.

Seno in slama na mariborskem trgu. V sredo 21. novembra so kmetje pripeljali 11 voz sena, 2 voza olave in 4 voze slame, v soboto, 24. novembra pa 16 voz sena, 4 voze olave in 7 voz slame na trg. Cene so bile senu 130 do 165, olavi 130 do 140, slami pa 60 do 75 Din za 100 kg. Slama se je tudi prodajala v snopih po 2-25 do 2-50 dinarja.

Ivan Hribar:

148

Moji spomini.

Mi ne bomo odjenjali, pa naj se zgodi, kar se zgodi. Ta utis je odnesel tudi Ploj.

Zategadelj — sursum cor, zadnja beseda še ni izpregovorjena in vlada se bo vendarle morala temeljito premisliti, predno izzove konflikt z nedoglednimi posledicami.

Na vsak način pa ohrani popolno zaupanje v svoje prijatelje.

Ko sem se dan kasneje vrnil v Ljubljano in sva se z dr. Trillerjem sestala, nisem ga pustil v dvomu, da ni bilo prav, da me o prihodu Plojevem ni obvestil. Izgovarjal se je, da me ni maral motiti v počitniškem miru, obljubil pa, da poslej z dr. Tavčarjem ničesar ne ukreneta brez moje vednosti.

Dne 9. avgusta naznanil mi je dr. Triller, da se je Ploj zopet oglašil. To pot s predlogi »dogovorno z vlado«. Zame je bilo to dokaz, da se vlada ne upa predložiti cesarju nepotrditvenega dekreta k podpisu, dasi je oficijozno razglašala, da to stori.

Dne 13. avgusta piše mi dr. Triller, da je šel dr. Ploj k Schwarzu vprašat, če bi bila potrjena morebitna dr. Tavčarjeva izvolitev. Osupnilo me je to. Zopet namreč nisem bil obveščen o Plojevem prihodu in zopet se je za mojim hrbtom razpravljalo z njim. Tedaj o meni brez mene in to v tisti sapi, ko me je dr. Triller pismeno zagotavljal: »Z dr. Tavčarjem sva soglasnega mnenja, da Ti je stranka v tem slučaju dolžna brezpogojno pokorščino in da se sme storiti le to, kar boš Ti spoznal za pravo.«

Kaj je za vlado pomenilo dr. Plojevo vprašanje, mi je bilo nad vse jasno. Prav nič jej ni bilo več potreba napenjati birokratske bistroumnosti, da izve, če stoji stranka neomažno za mano, ali ne. In to je želela izvedeti. Zato dr. Plojeva akcija »dogovorno z njo«. Po tem vprašanju pri baronu Schwarzu se je dalo kar otipati, da me je stranka pripravljena žrtvovati. Kljub temu, da me je dr. Triller v pismu z dne 9. avgusta zagotavljal: »Naša zvestoba Ti je gotova v vsakem slučaju.«

Nič ni naravnejega, ko da se je vsled takega postopanja — dasi ga je dr. Triller v pismu z dne

24. avgusta skušal zagovarjati z »mogočo nerodnostjo« — najino medsebojno razmerje izdatno ohladilo.

48. Dr. Ivan Tavčar.

S Tavčarjem sva se kot dečka seznanila že v Mengšu. Prihajal je namreč k svojem stricu, kaplanu Nacetu Tavčarju, na počitnice in leta ga je nekoč, ko sem po končanem drugem razredu normalke prišel na prve svoje velike počitnice, pripeljal k nam. Od takrat je bil mali Tavčar skoro vsak dan pri nas in sva se po našem in sosednjih vrtovih lovila; mati nama je pa — da se prikupi gospodu Nacetu — kupila vselej maslenih rogljičev ter nama skuhala kaj boljšega. Ob njenem pogrebu se je dr. Tavčar tega še posebno spominjal in je ginljivo govoril o njeni srčni dobroti.

Kakor prve počitnice, tako je bilo tudi druge, ko sva končala tretji normalni razred. V četrtem sva prišla v isti oddelk pod učitelja Putreta. To leto sva si bila v šoli najboljša tovariša in prijatelja.

Na gimnaziji sva se razšla. Tavčar je prišel v oddelk a, jaz v oddelk b. Ker je bil njegov stric ta čas iz Mengša premeščen, nisva se sešla več in sva se eden drugemu dokaj odtujila.

Ob moji preselitvi v Ljubljano bil je dr. Tavčar koncipijent pri odvetniku dr. Janezu Mencingerju v Kranju. Prihajal je često v Ljubljano, kjer sva se sempatja tudi srečavala in pozdravljala; a v bližjo dotiko ni stopil z mano. Bila sva pač oba gorrenjski grči, eden ljubovalnejši od drugega.

V mojo pisarno je bil že leta 1876. vstopil J a k o b A v š i č, Tavčarjev sošolec z gimnazije. Avšič bil je pri svojih součencih jako priljubljen. Imenovali so ga splošno le »Jaka« ali »Jakec«. Z njim je dr. Tavčar občeval ob svojih prihodih v Ljubljano in se je pri njem informoval tudi o mojih razmerah. Na to me nekoč, ko se srečava v »Zvezdi«, iznenada ogovori.



Dr. Ivan Tavčar.

Od tedaj dalje sva se našla večkrat, si postale zopet prijatelja, in sem mu koj, ko se je bil kot odvetnik naselil v Ljubljani, v dokaz tega prijateljstva izročil pravno zastopstvo banke »Slavije«.

Ko sva pričela javno delovati in sva spoznala, da imava oba prilično isto politično prepričanje in enake težnje, postajalo je to prijateljstvo še tesnejše. Dr. Tavčarja smatral sem za enega najboljših, ako ne za najboljšega slovenskega novelista in sem ga zato jako cenil in spoštoval.

Kmalu se je izkazal tudi za jako spretnega političnega pisatelja in je zato bilo čisto naravno, da sva se na skupnem poprišču našla, ko sem bil začel izdajati »Slovana«.

Od tedaj shajala sva se skoro vsak drugi dan.

Dr. Tavčar se je tistokrat bil zagledal v nežno krasotico Andreano, hčerko deželnega predsednika barona Winklerja. Poizkusil je poizvedeti, če bi jo dobil, ko bi jo zasnubil. Odgovor je bil negativen. Tej okolnosti je v precejšnji meri pripisati njegovo nerazpoloženje do barona Winklerja, ko se je bil vnel proti njemu načelen politični boj.

Kmalu na to zaslovela je v narodnih krogih ljubljanskih mlada gospica Franja Košeninova, nečakinja znanega bogatina Jakoba Lukmana, po domače »Špickramarja«. Bila je živahna osemnajstletna deklica lepe vnanjosti in prikupljivega vedenja. Dr. Tavčar vnel se je zanj in prosil me je, da sem ga ob večerih spremljal na izprehodih po potih, koder je hodila ona. Začel jej je pošiljati cvetice in kmalu je bila stvar tako daleč, da jo je lahko zasnubil in dobil tudi oblubo, da ga vzame. V dan svatbe, ki je bila v Lukmanovi hiši na Poljanski cesti, bil sem njegove sreče vesel, ko svoje lastne.

Dr. Tavčarja imel sem rad, ko samega sebe. Zelo privlačno je name uplivala njegova prirodnost in poljanska dovtipnost in rad sem se zabaval ob njegovih šegavih zabavljicah, s katerimi je v veselih družbah obkladal prijatelje in znance. Zato sva bila mnogo skupaj. Še ko mu je oskrbovala gospodinjstvo sestra Marijana, bil sem večkrat pri njem. Kasneje pa sem bil često njegov in ljubeznjive njegove soproge gost. Tudi on je zahajal rad in pogostoma k meni. Ob takih osebnih obiskih sva deloma v veselih, z dovtipi prepletenih, deloma v resnih pogovorih razpravljala o vseh vprašanjih in prikaznih našega javnega življenja.

(Dalje prihodnjik.)

TRGOVSKI LIST

se priporoča za oglašanje inseratov!

Ursus-mlin Ljubljana

priporoča vse vrste dišav (začimb) za jedila. Garantirano čista roba.

Tiskarna MERKUR, Ljubljana

trg.-ind. d. d. - Simon Gregorčičeva ulica 23 se priporoča za tisk vsakovrstnih tiskovin za trgovca, obrtnike, industrijce in urade. - Lastna knjigovodstva

Dobro službo

in lepo eksistenco nudi vsakomur naš pletilni stroj z aparatom za vzorčno pletenje, in popolnim brezplačnim poukom, ki ga dobite edino le pri tvrdki

F. KOS

Ljubljana, Židovska ul. 5.

VELETRGOVINA

kolonijalne in špecerijske robe

IVAN JELAČIN LJUBLJANA

Zaloga sveže prazne kave, mletih dišav in rudninske vode.



Točna in solidna postrežba! Zahtevajte cenik!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ustanovljena leta 1889.

Telefon šte. 2016.

(GRADSKA ŠTEDIONICA)

Poštni ček 10.533.

Ustanovljena leta 1889.

LJUBLJANA, PREŠERNOVA ULICA

Stanje vložnega denarja nad 300 milijonov dinarjev.

sprejema vloge na hranilne knjižice kakor tudi na tekoči račun, in sicer proti najugodnejšemu obrestovanju. — Hranilnica plačuje zlasti za vloge proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

Stanje vložnega denarja nad 1.200 milijonov kron.

Jamstvo za vse vloge in obresti, tudi tekočega računa, je večje kot kjerkoli drugod, ker jamči zanje poleg lastnega hranilniškega premoženja še mesto Ljubljana z vsem premoženjem ter davčno močjo. Vprav radi tega nalagajo pri njej sodišča denar nedoletnih, župnijski uradi cerkveni in občine občinski denar.

Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je denar tu popolnoma varen.